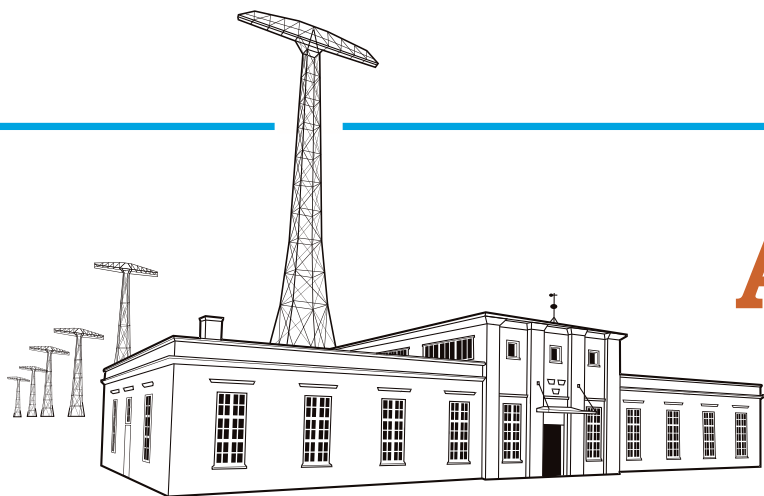

Nr 3 2011

Medlemsblad för

Alexander

Grimeton

Veteranradios

Vänner

Alternatorn

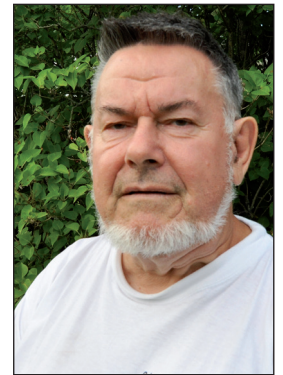
Vår strålande miljö, hur farlig är den? Det var temat för Team Sikö på Alexandersondagen. Charlotte Sikö Helin, från teamet, berättar. Intresserade åhörare är Sigyn Oskarsson, Margareta Forsell, Inga-Carin Nilsson och Ingrid Johansson.

**Välkommen till höstmötet
i Sändarsalen onsdag 21 september**

www.alexander.n.se

Hej alla medlemmar i Alexander!

Hösten är över oss och därmed också höstmötet som i år äger rum onsdagen den 21 september. Vi inleder som vanligt med förhandlingar i Sändarsalen och förflyttar oss sedan till Visningshallen för kaffe, fralla och kaka. Därefter ska Gunnar Larsson, suppleant i Alexanders styrelse, berätta och visa bilder från sitt arbete med att bygga upp mobilsystem i olika länder. Det blir en minnesvärd stund, är jag övertygad om, missa inte detta.

John Strandberg

Sedan sist har vi haft Alexandersondagen med cirka 200 besökare. Sändaren, alexandersonalternatorn, visade sig från sin allra bästa sida och det utsända meddelandet uppfattades både när och fjärran. "Den bästa sändningen någonsin" utbrast Lars Kålland, vår entusiastiske telegrafist. I det utsända meddelandet uppmärksammades att Göteborgs kustradio fyllde hundra år (firas 17-18 september).

I en annan sändning hedrades "mobiltelefonins fader", Östen Mäkitalo, som avled i sommar, 72 år gammal. I samband med hans begravning den 5 augusti sändes ett meddelande ut där det bland annat stod. "He has done excellent work for the benefit of radio technology...". Östen Mäkitalo var född i Tornedalen 1938. Elektriciteten kom till hans hemby när Östen var sju år!

Ola Hernvall skriver i detta nummer om avstämningsspolarna som är inkopplade mellan de vertikala strålände antennelementen och jord. Tidens tand har gått hårt åt spolarna och därför beslutade Världsarvet för några år sedan att byta dem. Resultatet har gett klara förbättringar vid sändningar.

Glöm nu inte bort att komma ihåg att vi ska ses på höstmötet.

WEBBDESIGNER SÖKES!

Alexanders hemsida har utseendemässigt varit oförändrad sedan 2003, och har sedan länge passerat bäst-före-datum. Vi vill gärna ha en fräsch, attraktiv, lättnavigerad och snabb hemsida för våra läsare. Har du lust att på ideell basis designa Alexanders nya hemsida, så kontakta gärna nuvarande webmaster via mail på webmaster@alexander.n.se

Alternatorn

Alexander GVV

– Grimeton Veteranradios Vänner

Radiostationen 72

SE-432 98 Grimeton

E-post: info@alexander.n.se

Hemsida: www.alexander.n.se

Redaktör: John Strandberg

Tel 0705-85 73 81

E-post: john.strandberg@swipnet.se

I redaktionen: Ulf Larsson

Ansvarig utgivare: Jan Steinbach

Teknisk produktion: Katarina Strandberg

Tryckt hos Tryckshopen, Varberg, 2011

Årgång 6 (nr 23 från starten 2006)

Kallelse till höstmöte

Medlemmarna i ALEXANDER-GVV kallas härmed till ordinarie höstmöte onsdagen den 21 september 2011 klockan 19.00 i Sändarsalen i Grimeton.

Kvällen inleds med sedvanliga höstmötesförhandlingar, se förslag till dagordning nedan.

Därefter förflyttar vi oss till Visningshallen för fortsatt samvaro till kaffe, fralla och kaka.

Kvällens föredrag: Från när och fjärran

Gunnar Larsson, Varberg, visar bildspel och berättar om sitt arbete med mobilsystem i olika länder, bland annat i Afrika och Indien.

Extra, om vädret så medger:

Arne Sikö guidar oss på stjärnhimlen.

Välkomna!

Styrelsen för ALEXANDER-GVV

Förslag till dagordning vid höstmötet

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av dagordning
3. Val av justeringsmän för höstmötesprotokollet
4. Information om Alexanders verksamhet hittills under året
5. Beslut om medlemsavgift för år 2012 (Styrelsens förslag: Oförändrad medlemsavgift)
6. Information om Alexanders aktiviteter i höst, arbetskvällar med mera
7. Övriga frågor
8. Mötets avslutning

ALEXANDER
Grimeton Veteranradios Vänner
Radiostationen, 72
S - 432 98 Grimeton

Org.nr. 849600-7389
Pg: 171 54 33-7
E-post: info@alexander.n.se

Clive och Cheryl på

God uppslutning på Alexandersondagen

Omkring 200 personer kom till årets Alexandersondagen den första söndagen i juli. Åktur med häst och vagn tillhörde ett uppskattat inslag i årets dag. Likaså "Team Sikö" som hade många besökare som ville diskutera årets tema "vår strålande miljö – hur farlig är den?".

Alex labb höll öppet där såväl små som stora barn kunde försöka lösa kluriga uppgifter. För övrigt samlade tornvandring, videovisning, poängpromenad och loppmarknad många intresserade för att nu inte tala om serveringen där smörgåsar, glass, kakor, kaffe och läsk hade en strykande åtgång.

Kustradion 100 år

Alexandersonalternatorn startades två gånger och ett meddelande sändes ut. Den här gången uppmärksammade vi att Göteborgs kustradio fyller hundra år. (Jubileet firas i september).

51 svar kom in på poängpromenaden. Tre hade alla rätt och de har fått var sin Alexandersontröja: Iréne Gustafsson, Varberg, Hans Gustafsson, Varberg och Ingabritt Nilsson, Hestra.

En tröja fick också Amanda Johansson, Ullared, som hade gissat bäst på skilje frågan. Rätt rad 121 X11 X2X2. Skilje frågan: 299 centimeter.

Flyg från Manchester

Bland årets gäster märktes paret Clive och Cheryl Carver från norra Wales. De hade tagit flyget från Manchester till Landvetter på lördagen och sedan hyrt bil och

Ingvar Lund sålde loppisprylar med radioanknytning.

Vad ska vi gissa? Ett, kryss eller kanske en tvåa. Två flickor gör färdigt poängpromenaden.

legat över på hotell i Varberg. Målet för denna utflykt var enbart att få vara med om Alexandersondagen. På söndag eftermiddag återvände de till Wales.

Clive har arbetat som telegrafist till sjöss och både han och Cheryl var mycket imponerade över anläggningen i Grimeton. Det är inte omöjligt att de besöker oss fler gånger i framtiden.

Rekord i rapporter

259 rapporter kom in efter alexandersonalternatorns sändning. Det var rekord

besök från Wales

Långväga besökare var paret Carver som tog en paus tillsammans med Lars Kålland.

och 36 fler än efter förra årets Alexandersondagen. Vår telegrafist, Lars Kålland, har särskilt noterat att vi fått rapporter från Alaska, Färöarna, Slovakien, Slovenien, Island och Ukraina med flera länder där vi sällan eller aldrig hörs.

Flest rapporter kommer som vanligt från Tyskland (82) följt av Nederländerna (25), Sverige och Storbritannien (21 vardera) följt av Frankrike (18) och Tjeckien (17). Totalt inkom 259 rapporter från 25 länder.

En guidad tur i häst och vagn var en uppskattad nyhet på årets Alexandersondag.

Avstämningsspolarna

Det har under årens gång blivit allt svårare att få ut effekt på antennen från alternatorn, och likaledes har antennens resonanskurva blivit flackare, vilket försvårat avstämningen av antennen, speciellt vid fuktig väderlek. Dessa problem har i huvudsak tillskrivits de stora avstämningsspolarna som är inkopplade mellan de vertikala strålande antennelementen och jord.

Stundom har spolarna bjudit på tjugusiga gnistregn, och inför årets Alexandersondag måste en del av lindningen på spolen vid torn 2 bytas ut för att vi överhuvudtaget skulle kunna sända. Spolarnas lindning består av litztråd, som är uppbyggd av ett stort antal tunna emaljiserade koppartrådar som är spunna kring en hampakärna, och därefter försedd med ett skyddande

yttershölje av impregnerad väv. Med vådrets inverkan och tidens gång har så småningom yttershöljet degraderat, vatten har trängt in i tråden och hampan har ruttnat, och vinden har orsakat mekanisk nötning på koppartrådarnas isolering, vilket förändrat litztrådens egenskaper.

För några år sedan beslutade Världsarvet att byta ut avstämningsspolarna mot nya. Utbytet har letts av Olle Kjellgren. Arbetet inleddes med att Olle ned i minsta detalj kartlade hur spolarna var uppbyggda. Varje spole visade sig innehålla cirka 500 detaljer. Dessa detaljer, mestadels standardartiklar av rostfritt stål, men även en hel del specialbeställningar, har köpts hem. De nya spolarna har byggts av Världsarvets egen personal i en förrådsbyggnad på stationsområdet.

Spolen vid torn 6 byttes ut år 2008, vid torn 5 år 2009 och vid torn 3 år 2010. I år byts spolarna vid tornen 2 och 4. Spolen vid stationsbyggnaden kommer att bytas år 2012. De gamla spolarna kan inte lyftas bort hela utan måste rivs på plats. De nya spolarna transporteras från förrådet och lyfts på plats på respektive fundament med hjullastare. För att komma fram på ett säkert sätt till fundamenten med maskinen har transportvägar anlagts från Antennvägen.

Spolfundamenten är gjutna i betong. De är 10-kantiga, cirka 40 cm tjocka, ytermåttet är 255 cm och höjden är ungefär 125 cm. Fundamenten är renoverade vid tidigare tillfälle. Varje spole har ett ytermått på 270 cm och en höjd på 180 cm. Bottenplattan är gjord av 25 mm rostfritt stål. På bottenplattan står 10 pelare av isolerande material, och dessa pelare är stagade på sex nivåer

De nya avstämningsspolarna har, efter tillverkningen i en förrådsbyggnad på stationen, satts på plats på fundamenten med hjälp av hjullastare. Mikael Gunnarsson och Mats Olsson ser till så att spolarna hamnar rätt.

kräver uppmärksamhet

Avstämningsspolarna har hängt med sedan stationen byggdes i början av 1920-talet. Här kan man se de så kallade drakisolatorerna (som fått sitt namn av likheten med en drake) och slitna trådar. (Foto: Olle Kjellgren)

Olle Kjellgren leder arbetet med att byta avstämningsspolarna. (Foto: John Strandberg)

med svep av koppar. För att förhindra cirkulerande strömmar har bottenplattan och kopparsvepen försetts med "gap" som är överbyggda med isolerande material. På varje pelare finns tio så kallade drakisolatorer monterade, vardera med plats för åtta spolvarv. Varje spole har alltså plats för 80 spolvarv.

Pelare och drakisolatorer var tillverkade av porslin på de gamla spolarna. Det visade sig alltför komplicerat att nytillverka i porslin, så de nya spolarna är försedda med pelare och drakisolatorer som tillverkats av specialplast. Tillverkningen har skett i Holland. Plastens viktigaste egenskaper utöver att vara bärande och isolerande är att den är självsläckande och fuktät. Som ledare på spolen valdes återigen litztråd, även om enklare mångtrådiga ledare troligen hade kunnat fungera. Litztråden är inköpt i USA. Varje spole beläggs med 75 varv. De nedersta varven är försedda med omkopplingsmöjlighet så att man kan

Avbrända kablar blev ett allt större problem i takt med att materialet var hårt utsatt för väder och vind. (Foto: Olle Kjellgren)

välja att ha valfritt antal mellan 72 och 75 varv elektriskt verksamma.

Märks något resultat av spolbytena? Ja, speciellt efter spolbytet vid torn 2 märktes en betydande förändring i antennens egenskaper. Det har blivit mycket lätt att stämma av antennen till resonans.

Vidare har vi reducerat fältströmmen till högfrekvensgeneratoren då annars antennströmmen hade blivit betydligt högre än den vi normalt brukar ha vid sändning. Man kan spekulera i vilken tidpunkt tillbaka i tiden man hade en lika fin antenn att sända med.

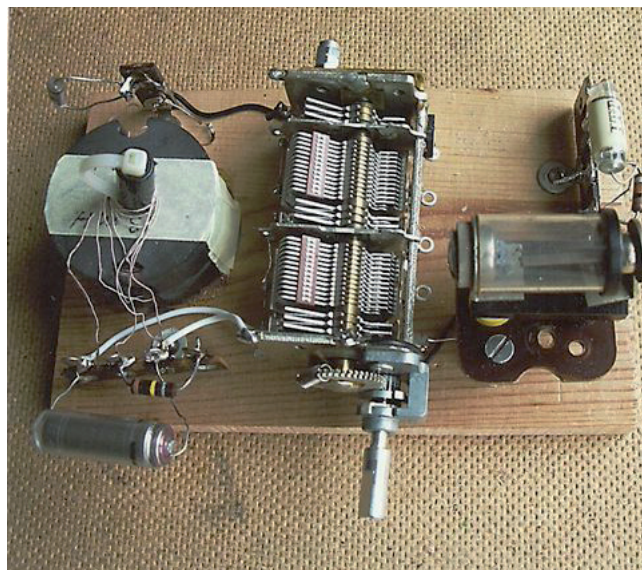
Ola Hernvall

Lyssna på SAQ med kristallmottagare

I radions barndom var det många som lyssnade på radioprogrammen med en egentillverkad kristallmottagare. Här är en bild på en kristallmottagare som Gunnar Johansson/SM6ND i Tibro tillverkat för att kunna lyssna på SAQ på Alexandersondagen.

- Det fungerade, meddelar vår telegrafist Lars Kålland. Lars har ritning och beskrivning på kristallmottagaren om någon är intresserad.

- Historien upprepar sig, kommenterar Lars.

25 nya världsarv på Unescos lista

FN-organet Unescos världsarvskommitté var i juni samlad i Paris, Frankrike, till sin 35:e session. Resultatet blev 25 nya världsarv och listan omfattar nu 936 objekt. Inget av årets nya objekt är placerat i Norden.

Istället är det platser i Australien, Japan och Kenya med vacker natur och sällsynt djurliv som förts upp på världsarvslistan. Det handlar om Ningaloo-kusten i västra Australien, de fjärran Ogasawara-öarna i Japan och sjösystemet i den kenyanska provinsen Rift Valley.

Ningaloo-kusten har ett stort korallrev och här finns både havssköldpaddor och vitvalar. Ogasawara (på engelska Bonin Islands) är ett örike i Stilla havet med

otaliga djurarter och ett hundratal inhemska växter. Enligt Unesco finns här den utrotningshotade flygräven *Pteropus pselaphon* och 195 hotade fågelarter. (Paris TT-AFP)

Ingen motorväg genom Serengeti

Tanzania har skrotat planerna på att klyva nationalparken Serengeti med en motorväg, meddelar FN-organet Unesco.

Regeringen har velat bygga en väg för att koppla ihop fattiga delar av landet med rikare, men eftersom den vägen skulle gå genom Serengeti har planerna mötts av starka internationella protester. Serengeti klassas som världsarv på grund av den höga koncentrationen savanndjur. TT-AFP

Information och gruppbokning

info@grimeton.org * www.grimeton.org

0340-67 41 90